

Universiteit
Leiden
The Netherlands

'Do not say they are dead' : the political use of mystical and religious concepts in the Persian poetry of the Iran-Iraq war (1980-88)

Nematollahi Mahani, M.A.

Citation

Nematollahi Mahani, M. A. (2014, May 15). *'Do not say they are dead' : the political use of mystical and religious concepts in the Persian poetry of the Iran-Iraq war (1980-88)*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/25764>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/25764>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/25764> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Nematollahi Mahani, Mahnia A.

Title: 'Do not say they are dead' : the political use of mystical and religious concepts in the Persian poetry of the Iran-Iraq war (1980-88)

Issue Date: 2014-05-15

DUTCH SUMMARY

INTRODUCTIE

Eén van de meest dramatische gebeurtenissen in de moderne geschiedenis van het Midden-Oosten was het uitbreken van de Iran-Irak oorlog in de jaren 80 van de vorige eeuw. In dit onderzoek wordt nagegaan welke mystiek-religieuze motieven en belangrijke gebeurtenissen uit de sji'itische geschiedschrijving Iraanse dichters benutten om de bevolking te inspireren naar het front te gaan.

INDELING EN INHOUD VAN HET WERK

Het aanwenden van motieven uit de klassiek Perzische literaire traditie voor politieke doeleinden ontstond in Iran tijdens de zogenaamde “Constitutionele Revolutie” (1905-1911), die beoogde de absolute macht van de (Qadjaarse) sjah door middel van het instellen van een grondwet in te perken. Juist in deze periode begonnen dichters en schrijvers de mystieke beeldspraak in te zetten om de massale corruptie en de buitenlandse bemoeienissen in het land aan de kaak te stellen. Zo werd de symboliek van een bekend mystiek motief van de liefde voor een *onbereikbare Beminde*, zijnde de verpersoonlijking van Gods aanwezigheid, gereïnterpreteerd als liefde voor het *vaderland*.

Tijdens het latere Pahlavi bewind in de jaren 60 en 70 waren de religieuze, mystieke motieven en beeldspraak uit de Perzische literatuur, die onder brede lagen van de bevolking overbekend waren, ook herkenbaar aanwezig in de massale protesten tegen de regering. Ze werden ook ingezet om de Iraniërs te mobiliseren tijdens de Islamitische Revolutie van 1979. Zo werd Ayatollah Khomeini vergeleken met een klassieke held die het land weer van de onderdrukking door een tirannieke heerser zou verlossen. In de Iran-Irak oorlog werden ze aangewend om de opoffering van jonge mensen (om op deze wijze bepaalde militaire doelstellingen te behalen) te rechtvaardigen. De soldaten werden door de oorlogsdichters betiteld als *Minnaars van het mystieke pad*, dat, in hun gevechten tegen het Iraakse leger, naar de *Geestelijke Vervolmaking* en de *Algehele opname in God* zou leiden.

Er kon ook een meer sji'itisch-religieuze wending aan deze strijd gegeven worden door de soldaten te beschouwen als de trouwe aanhangers van de derde sji'itische Imam Hossein, die in 680 in de historische Slag bij Karbalā (gelegen in het huidige Irak), de martelaarsdood vond. Saddam Hoessein, de toenmalige dictator van Irak, werd op één lijn gesteld met Imam Hosseins aartsvijand, de soennitische kalief Yazid.

Het eerder genoemde begrip *Liefde* heeft in de klassieke poëzie, m.n. in de mystieke kant ervan, een aantal cruciale functies met hun bijbehorende motieven, die ook in de Iran-Irak oorlog relevant waren. Zo was de *Liefde* in staat om de *Minnaar* en de *Beminde* te verenigen. Zij kon dan verlichting brengen aan de harten van de soldaten, die immers op het slagveld als de *Minnaars* van de *Beminde* (d.i. God, Imam Hossein e.a.) de Iraakse troepen (d.i. de vijanden van de *Beminde*) bevochten.

De andere rol van de *Liefde* is dat zij ook als leermeester in de zogenaamde *School van de Liefde*, optreedt, waar in het *Boek van de Liefde* onderwezen wordt. De lessen in deze *School van de Liefde* bestaan uit de *Versterving* en *Zuivering* van de lage *Zelf* (d.i. met al zijn instincten en dierlijke lusten) op het pad naar de *Beminde*. In de Iran-Irak oorlog maakten dichters aldus een vergelijking tussen deze *School van de Liefde* en het slagveld. Immers, de ontberingen van de soldaat op het slagveld zijn analoog aan de zelfkastijding van een mysticus (d.i. de *Minnaar van het mystieke pad*). Het slagveld is dan de *School van de Liefde*, waar de soldaat zijn geestelijke *Verheffing* bereikt.

Traditioneel werd God als de leermeester van deze *Liefde* beschouwd. Door sommige oorlogsdichters werd een nieuw motief geïntroduceerd door Imam Hossein ook als een leermeester van de *Liefde* voor zijn volgelingen te beschouwen, aangezien Hossein in de Slag bij Karbalā zijn leven voor de goede zaak gegeven had. Deze ultieme daad van zelfopoffering diende door de Iraanse soldaten aan het front nagevolgd te worden.

Naast de *School van de Liefde* kunnen we ook nog het *Pad van de Liefde* als een belangrijk motief in de oorlogspoëzie noemen. Oorspronkelijk verwees het *Pad van de Liefde* naar een alternatief naast de formele godsdienstbeoefening. De moderne dichterlijke reïnterpretatie is dat door naar de frontlinies af te reizen de soldaten symbolisch dit *Pad van de Liefde* betreden, waarbij gehoorzaamheid en opoffering tot op zekere hoogte gelijkwaardig zijn aan de formele rituelen in de moskee. Aldus kunnen de soldaten al snel

het spirituele niveau van een klassieke mysticus, die zijn hele leven met ascetische praktijken vult, halen.

Tot slot, de eindbestemming van deze Liefde, de *Ka'ba van de Liefde*, is ook een veelvuldig aangehaald motief. Deze *Ka'ba van de Liefde* bevindt zich in (of is gelijk aan) het *Hart* van de Schepping en dat van de mysticus. Deze *Ka'ba van de Liefde* is superieur aan de echte *Ka'ba* in de fysieke wereld van Mekka, aangezien de schoonheid van de *Beminda* zich als een weerspiegeling in dit *Hart* openbaart. In de oorlogspoëzie wordt de bestemming van een soldaat, het slagveld, met deze *Ka'be van het Hart* vergeleken. Pregnant hierbij is dat juist door de dood op het slagveld het *Hart*, deze *Ka'be van de Liefde*, van de aanwezigheid van afgoderij gezuiverd wordt (waardoor de schoonheid van *Beminda* beter tot zijn recht komt).

Het tweede belangrijke thema dat uit de mystieke traditie geleend is de beeldspraak rond het leven van de mystieke martelaar Mansoer Hallādī, die in 922 AD mede vanwege zijn godslasterlijke uiting 'Ik ben de Waarheid' door het soennitische kaliefenhof in Bagdad ter dood veroordeeld werd. Zijn levenshouding en zijn dood dienden voor latere mystici als een voorbeeld van zelfopoffering op het pad van de geestelijke *Vervolmaking*. De dood van Hallādī werd als het ultieme offer voor de liefde van God, en de uiting 'Ik ben de Waarheid' werd beschouwd als het bewijs van zijn hereniging met God waarin zijn eigen identiteit volledig opgegaan was. De omstandigheden rond zijn geweldadige dood, d.i. ophanging, verbranding en tenslotte, verspreiding van zijn as in de rivier Tigris, hebben verscheidene bekende motieven in Perzische dichtkunst opgeleverd, o.m. de *Galg van de Liefde*, de *Wassing in het bloed*, *Getuige van de Hemelreis*. Hiervan maakten de oorlogsdichters tijdens de Iran-Irak oorlog dankbaar gebruik. Het leven van de historische Hallādī kreeg een moderne politieke context door de Iraanse soldaten met Hallādī te vereenzelvigen en het Iraakse bewind met het toenmalige kaliefenhof.

De traumatische dood van Imam Hossein in 680 AD in de Slag bij Karbalā wordt jaarlijks in Iran en andere sji'itische gebieden in de wereld uitgebreid herdacht tijdens de Āshurā -herdenking. In de Iran-Irak oorlog werd het legitieme recht van Iran om de strijd met Irak met de massale opoffering van de Iraanse soldaten te voeren benadrukt door te stellen dat Iraniërs van oudsher sji'ieten en trouwe aanhangers van Imam Hossein waren.

Het bewind in Irak werd beschouwd als de moderne voortzetting van het onrechtmatige, soennitische kalifaat van Yazid. Het feit dat de meerderheid van de Iraakse bevolking sji'itisch is, werd door de Iraanse leiders maar gemakshalve genegeerd. De Āshurā herdenking is voor sji'ieten het modelvoorbeeld van lijden en liefde, het symbool van zelfopoffering voor de sji'itische zaak, de strijd van gelovigen tegen ongelovigen (de soennitische moslims meegerekend).

Iraanse oorlogsdichters maakte niet alleen vele toespelingen op de Āshurā plechtigheden en Karbalā, maar schiepen ook motieven als het *Boek van Āshurā*, het *Pad van Hossein*, de *Lediging van Hosseins Beker* rond de gebeurtenissen hiervan. De soldaten op het slagveld bewandelden in zelfopoffering als het ware het spirituele *Pad van Hossein*, dat de verlossing brengt. Het concept van zelfopoffering ten behoeve van de *Beminde* werd in de oorlogspropaganda steeds benadrukt. Hiervoor diende ook Karbalā, de laatste rustplaats van Imam Hossein in het Irak, van de soennitische bezetting gevrijwaard te worden. Karbalā werd als een sji'itische Iraanse stad gepresenteerd, die evenwel eeuwenlang bezet was door soennitische heersers. De tijd was daarom gekomen om deze heilige stad van de ongelovige Irakezen te bevrijden.

Binnen het hedendaagse sji'isme van Iran speelt het concept van martelaarschap een centrale rol. Dit werd in belangrijke mate ingegeven door de baanbrekende opvattingen van de religieuze Iraanse denkers Ali Shariati en Ayatollah Morteza Motahhari in de afgelopen 50 jaar. Zo benadrukte Shariati dat door zichzelf op te offeren voor een heilige zaak zo'n "martelaar" ook heiligheid zal verwerven. Een martelaar roept aldus de gemeenschap op om voor recht en rechtvaardigheid op te komen. Imam Hossein staat model hiervoor. De werken van Shariati hebben in belangrijke mate de Iraanse bevolking overtuigd om tegen het Pahlavi bewind in opstand te komen. Een vergelijkbare gedachtegang is ook te vinden in de werken van Ayatollah Morteza Motahhari, die mede de basis legde voor de Islamitische Revolutie. Hij vergeleek de "martelaar" met een kaars die zichzelf opbrandt zodat hij voor de rest van de gemeenschap de weg kan verlichten.

Kortom, de vertrouwdheid met deze religieuze en mystieke concepten en beeldspraak onder brede lagen van de Iraanse bevolking gaf voor de leiders van de Islamitische Republiek en oorlogsdichters een uitstekend middel om Iraniers naar de

frontlinies te krijgen en hun leven op te offeren. Bovendien konden zo de vele offers en opofferingen van de Iraanse bevolking in de oorlog tegen de Iraakse vijand geestelijk verwerkt en zelfs gerechtvaardigd worden.

